

Industrieel erfgoed uit de Leiestreek op doek

AUTEUR: Stephan Vaerewyck

Het MIAT herbergt naast weefgetouwen, weefmachines en een prachtige stoommachine ook heel wat kleinere voorwerpen die rechtstreeks verwijzen naar ons industrieel verleden. Ook vele kunstenaars besteedden er aandacht aan en vereeuwigden op hun manier een stukje industrieel erfgoed. Voor wie binnenkort een uitstapje naar één van onze kunstmusea plant, kan de uitdaging er bv. in bestaan na te gaan in welke mate schilders waardevol industrieel erfgoed een plaats geven in hun oeuvre. Wij gingen alvast op zoek naar industrieel erfgoed op doek uit de Leiestreek.

Meermaals putten kunstenaars inspiratie uit oude gebouwen of objecten om hun composities vorm te geven en te verfraaien. Zo is in de iconografie van de westerse schilderkunst de wind- of watermolen een veel voorkomend thema. In de oude en moderne schilderkunst wordt de windmolen ook wel als *repoussoir* gebruikt. Deze term uit de beeldende kunst beduidt een object of voorwerp dat de illusie van diepte in een schilderij verhoogt.

Van oudsher sieren molens het Vlaamse landschap. In de verwerking tot grondstoffen speelde het malen en persen van gewassen een bepalende rol, bv. bij oliehoudende producten als lijn- en koolzaad. De verkregen olie werd verder gebruikt voor het aanmaken van verf, zeep, veevoeder en meststoffen. Bovenal wordt de molen geassocieerd met het malen van koren en andere graansoorten tot bloem. Watermolens gaan windmolens vooraf en komen reeds voor vanaf de vroege middeleeuwen. Hierna volgen enkele voorbeelden van schilderijen waarin waardevol industrieel erfgoed onderdeel wordt van de esthetische beleving van het schilderij.

In *Het hofje van Sint-Agnes* (Museum David en Alice van Buuren, Brussel), daterend van 1911, beeldt Gustave van de Woestyne rechtsonder een waterrad af. Dit rad springt in het oog en geeft duidelijk ritme aan de compositie. In *Landschap te Deurle* (privécollectie), gedateerd 1923, van Frits van den Berghe bepalen de diagonalen van de wieken van een windmolen mee de compositie. De schilder beeldt de kerk en de molen in quasi dezelfde positie af als op een foto uit 1910, met op de voorgrond een Romaanse kerk en daarachter de Deurlemolen.

Een aantal historische vaartuigen wordt treffend weergegeven in werk van Albijn van den Abeele m.n. een schuit met gehesen, driehoekig zeil in *Gezicht op de Leie* (privécollectie) uit 1903. We vinden een aak (type vrachtschip) terug in *Leie op een grijze dag* (Stedelijk Museum Oud Hospitaal, Aalst), een werk van Valerius de Saedeleer uit 1904. Maurice Sys beeldt een aak af in *Winter aan de Leie* (privécollectie) en een pont in *De veerman te Latem* (privécollectie), allebei daterend van 1910. De afbeelding van een landbouwwerktuig zoals de ploeg, is te bewonderen op schilderijen van Gustave van de Woestyne: in het genrestuk *Boer op zijn veld* uit 1909 (privécollectie, courtesy Galerie Oscar De Vos, Sint-Martens-Latem) en in *Portret van Valerius de Saedeleer* uit 1914 (Verzameling Oscar De Vos, Afsnee).

Literatuur

- *Boyens, P.*, Een zeldzame weelde, *Ludion, Gent, 2001*
- *Denewet, L.*, "Voorstel tot de bescherming van het 'Molentje van Cyriel Buysse' te Deurle", in: *Molenecho's, XXVII, 1999, nr. 3, pp. 120-145*
- *Hall, J.*, Hall's Iconografisch handboek : onderwerpen, symbolen en motieven in de beeldende kunst (vertaling Th. Veenhof; redactie I.M. Veldman), *Primavera, Leiden, 2000*
- *Hoozee, R., e.a.*, Vlaams expressionisme in Europese context 1900-1930, [tentoonstellingscatalogus MSK Gent, 10/3/1990-10/6/1990], *Snoeck-Ducaju & Zoon, Ludion, Gent, 1990*
- *Vermeulen, A.*, De Leie, natuur en cultuur, *Lannoo, Tielt, 1986* (pp. 208-209)

Een aak in *Leie op een grijze dag*, Valerius De Saedeleer, 1904
(Collectie 't Gasthuys - Stedelijk Museum Aalst)